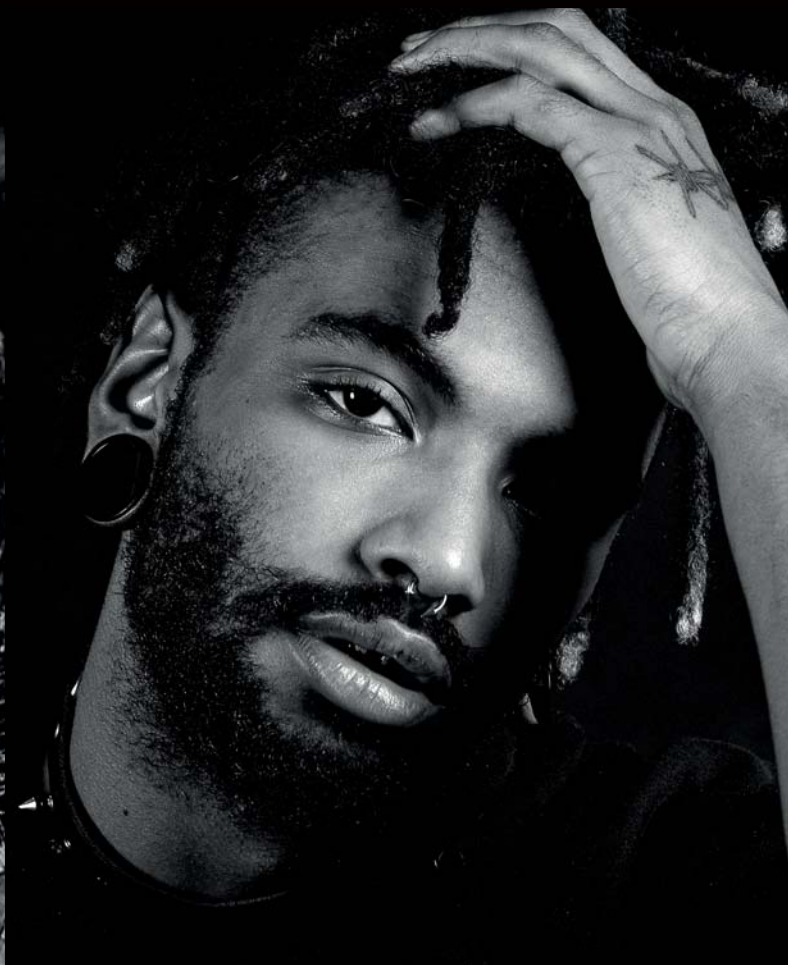

SERRA

D'OR

721

GENER 2020 • 6,10 €

BENVINGUTS ANYS VINT!

Entrevista a Joan-Lluís Lluís
Anna Ballbona

2020: efemèrides, aniversaris
i commemoracions

Joan Josep Isern

«Let's take back control:

Quo vadis Europa?»

Xavier Domènech

Victor Papanek. El
dissenyador del món real

David H. Falagán

«Arxipèlag Gulag»: mirades
enfrent del límit

Fèlix Edo Tena

En el centenari de Boris Vian

Miquel Pujadó

Agrupación Señor Serrano,
radical lliure del nostre teatre

Enric Ciurans

El riure de la «showwoman»

Margot Mur

Panorames de literatura

religiosa i de poesia

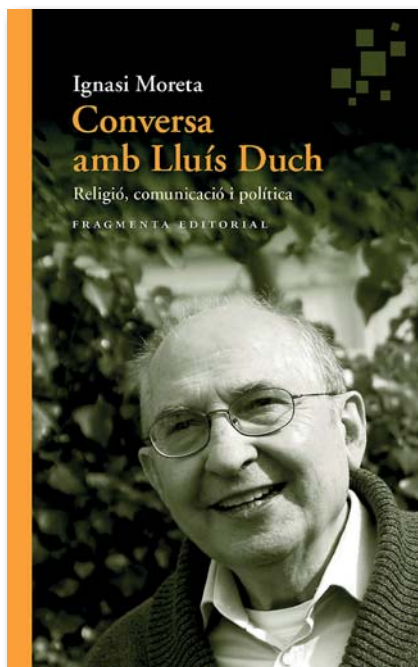
F. Torralba i M.-Ll. Muntané

Una reflexió a propòsit de

Lluís Duch

per Montserrat Camps Gaset

Ignasi Moreta

Conversa amb Lluís Duch.

Religió, comunicació i política

Fragmenta, Barcelona, 2019.

No estem acostumats a figures excepcionals que s'expressin en català, i aquest llibre en presenta una. No és un llibre típic. Hi ha un autor, Ignasi Moreta, que no parla de si mateix ni del que ell pensa, sinó d'una altra persona, del P. Lluís Duch (1936-2018), amb qui té una conversa. Per tant, d'entrada hem de constatar la feina feta per l'autor, que ha destriat el gra d'una entrevista en què hi devia haver moltes redundàncies i també anacoluts.

Li hem de reconèixer el mèrit d'ordenar-ho tot i de fer una bona introducció sobre el personatge.

Perquè és un personatge —en el sentit prestigiós del terme— excepcional pel coneixement de la filosofia, de la teologia (un aspecte poc subratllat), de l'antropologia, i també de la literatura i de la música. Ell mateix es definia, últimament, com a antropòleg, encara que al llibre diu que li ho discutien. No cal entrar en disquisicions sobre disciplines, perquè cadascú defensa el seu hortet, amb tan mala fortuna que hem perdut la idea global del bosc i de la natura. Ell era antropòleg en el sentit etimològic, és a dir, algú que tracta d'allò que afecta l'ésser humà i, per tant, en el terme hi cap tot. Més enllà d'això, els noms són etiquetes que engavanyen i no ajuden. De fet, durant molt de temps ell reconeixia, en petit comitè, ser autodidacte, i si bé no ho era estrictament parlant, perquè va fer bons estudis en bones universitats i tenia tots els títols que ho acreditaven, sí que ho era per l'amplitud de mires i l'aprenentatge que feia de tot allò que es podia aprendre. Aquest ha de ser pròpiament l'objectiu d'un humanista, donar raó de la complexitat de l'ésser humà i del món, i no de les realitats parcials. Evidentment que tota raó serà forçosament parcial, i la seva també ho era, o bé era finita, si es prefereix dir-ho així, però la manera d'enfocar-ho, la perspectiva i els coneixements previs (o sigui, la precomprensió) han de ser tan globals,

tan amplis com sigui possible, i això ara s'ha perdut força.

La seva obra és excepcional per aquesta visió global i perquè la qualitat del discurs intel·lectual és molt alta. Ho sabia tot i ho llegia tot, i ho digeriria tot en un altre discurs nou. Això és el que el fa singular. Sembla que avui dia tothom s'atreveixi a parlar de mitologia, i costa molt de fer entendre al públic, fins i tot a l'universitari, que parlar del mite no és explicar els mil i un adúlteris de Zeus ni els cavalls alats i les serps de set cues. Parlar del mite és parlar de la paraula, és parlar de filosofia i fer filosofia, perquè és parlar de nosaltres. El discurs sobre el mite és dels més difícils de fer, no solament per aquell llibre malaventurat de Wilhelm Nestle (de l'any 1940) que va mal inventar un pretès pas del mite al logos i ho va esbarriar tot, sinó perquè no es pot parlar del mite des de fora del mite, perquè hi som a dintre. Això Duch ho sabia molt bé i aquest fou un dels punts centrals de la seva obra. No pas l'únic, i això es veu reflectit en aquest llibre, en què ell mateix resumeix els grans temes del seu pensament.

D'entrada, convé fer l'elogi dels llibres petits, o sigui, breus. Hi ha llibres que demanen estona per llegir, un lloc fix i molta tranquil·litat, i també continuïtat, per no oblidar el que s'ha llegit abans, però, de vegades, un cop llegits, no es tornen a tocar mai més, i això val per a la literatura i per a la filosofia. En canvi, hi ha llibres que són amanosos, que

es poden portar a la butxaca, que acompanyen.

Aquest és un llibre breu, però no fàcil. És un llibre que es llegeix a petites estones moltes vegades. Hom hi torna ara i adés, perquè sembla curtet i llegidor, i resulta que s'ha de rellegir i degustar. Els llibres petits amaguen sorpreses. N'hi ha un altre de la mateixa extensió, *Exili de Déu* (Fragmenta, Barcelona, 2018), excel·lent també, una mena de resum teològic del gran pensament de Duch. Es tracta d'un llibre finíssim, més que d'altres d'anteriors més envitricollats.

Aquesta *Conversa amb Lluís Duch* serveix de dues coses alhora: de compendi per als qui han llegit gran part de la seva obra i aquí poden trobar aclariments dels seus grans llibres, i d'introducció als temes, per als qui no el coneixen. No hi ha ni una sola nota, cosa impensable per a Duch i que probablement deu ser un mèrit de l'editor. Com molts llibres de Duch, aquest no va adreçat a un públic creient, però tampoc ateu.

Com en altres coses, ell era un teòleg atípic respecte dels altres teòlegs als quals anomenava «de cort». El llibre s'adreça a tothom que tingui ganes de pensar o que es preocupi per les grans qüestions de l'ésser humà. Parla de religió sense parlar de religions, i parla de l'ésser humà en les dimensions que ell anomena estructurals.

Perquè aquesta és una cosa que cal subratllar, entre moltes: la capacitat de Lluís Duch de crear un llenguatge i no solament de reflexionar sobre el llenguatge. Això mateix pot ser criticable, si es vol, i potser de vegades feia un ús una mica massa germànic d'alguns termes que en català tenen un sentit lleugerament diferent, però donava un sentit propi, volgut, a algunes paraules, que s'han d'entendre a l'interior de la seva cosmovisió a partir de les seves definicions i no d'un diccionari. El llenguatge serveix per a entendre'ns a partir d'uns referents compartits, però sempre estem abocats a entendre quelcom diferent del que diu

l'altre; per tant, és legítim i recomanable crear un llenguatge nou, perquè sacseja els prejudicis. Això és el que atrau, el fet que la seva creació intel·lectual no és acabada —com a obra escrita sí, malauradament; com a pensament, no— perquè permet l'exercici de la crítica, cosa que no es pot dir de gaires obres —o pensadors— amb les quals no hi ha cap recorregut posterior possible.

Una de les moltes coses que diu al llibre és que li agraden les col·leccions d'aforismes, com els *Pensaments* de Pascal, que el van acompanyar més de trenta anys. Convé esmentar-ho, perquè aquest no és un llibre d'aforismes —perquè res no és més allunyat de la manera d'escriure de Duch—, però s'hi acostava força, ja que se'n poden llegir trossos fora del context immediat i pensar-los cada vegada des de la posició del lector, d'una manera diferent. La veu de Lluís Duch ens retorna, doncs, a través d'aquesta *Conversa*, per recordar-nos que encara hi ha moltes coses a pensar i a fer.

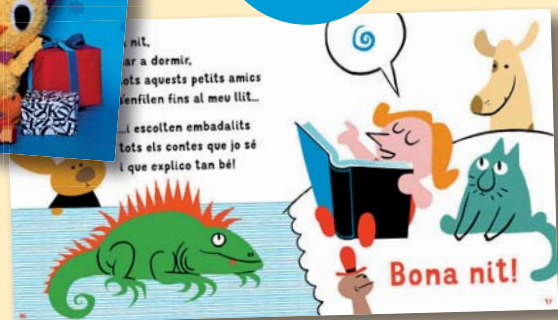
piu-piu

una revista per créixer
de 0 a 5 anys

ALÇA,
PIU-PIU,
QUÈ SÓN TANTS
REGALS?

39

Publicacions de l'Abadia de Montserrat · piupiu@pamsa.cat · www.pamsa.cat · 93 245 03 03